

Terug naar Xiamen - Terug naar Zand / 回归沙子

een reisverslag van Marianne Lammersen

27 november – 14 december 2024

Teruggaan naar een plek die 12 jaar gelden voelde als thuis, draagt en risico in zich; wat als het tegenvalt? Destijds was het de kans om 4 maanden in Xiamen te werken en wonen. Ik werkte er samen met een porceleinfabriek aan de installatie in samenwerking met een keramiekfabriek, en ontdekte dat m'n tekeningen en foto's een autonome waarde hadden, door ze te combineren in collagevorm.

In 2024 keerde ik terug, op uitnodiging van dezelfde organisatie, het Chinese European Art Center, om deel te nemen aan een tentoonstelling. 'Under Construction'.

In plaats van werk te verschepen, ging ik zelf terug naar Xiamen, om terplekke werk te maken. Spannend, want zo werk ik nooit. In mijn eigen studio kan ik dagen, weken, mijmeren tot het werk 'goed' is. Zo kan ik afstand nemen van het werk en op beslissingen terug te komen. Het proces is traag. Elders werken, vele km verwijderd van eigen studio en omgeving, hielp al eerder om het lef te vinden nieuwe wegen in te slaan en beeldende of technische risico's te nemen. Hier zag ik weer zo'n kans.

Vorbereidingen trof ik in Nederland. Het beoogde beeld – het deel in rauwe klei - werd in mijn studio al gebouwd, om straks ter plekke, binnen de gegeven tijd, het werk te kunnen maken. De organisatie van het Chinese European Art Center zette hun contacten in de juiste materialen bij elkaar te krijgen. Doel van mijn reis was tweeledig: ik wilde in situ een sculptuur bouwen, maar ook nieuwe contacten leggen, inzichten verzamelen, en onderzoeken of in de nabije toekomst kansen liggen voor mij in Xiamen.

De dag na aankomst stonden in het teken van m'n bouwmaterialen; hout, klei en stenen. De dame van de houthandel, zaagde mijn materiaal op een zelfgebouwde, houtje-touwtje, zaagtafel op maat, waarbij ze hakken droeg en haar nette pak. Een prachtig beeld op zich. In de middag bezochten we een steenfabriek voor stenen en klei. 'We' zijn de directeur het CEAC, diens neef en zijn vrouw. De neef werkte er, via hem hadden we toegang. De fabriek bevond zich in de bergen, naast een Taoïstische tempel. Het was een geweldige ervaring om bergen materiaal te staan, deze te voelen, te leren over hun productie en te leren van hun kennis en ervaring. En er was thee, er was altijd thee. 10 uur 's avonds was ik terug in het appartement (waar ik ook 12 jaar geleden verbleef), en waren 1000 bakstenen, zakken vol rauwe klei, hout en benodigde gereedschappen in de expositieruimte gearriveerd; klaar voor actie.

8 dagen werkte ik van 9 tot 8 aan het beeld 'Terug naar Zand'. De materialen waren uiteraard anders dan in Nederland. Niet alles was onder controle, het risico op instorten, te snel drogen van de klei, te weinig structuur in de klei om zichzelf staande te houden, er lagen veel ongelukjes op de loer. Doorkneden, zuiveren, stapelen, in de mal drukken – repeat. Met hulp van een enthousiaste student (van Xiamen University), vakkundige timmermannen, meehelpende mede exposanten, is het gelukt om de klei, de stenen, het textiel naar mijn hand te zetten, tot de beoogde sculptuur.

Na de opening verbleef ik nog een week in Xiamen. Een tijd waarin ik die vriendschappen kon verdiepen, en nieuwe vrienden en contacten maakte. Op niet alle uitnodigingen van lokale kunstenaars om hun studio's te bezoeken, ben ik kunnen ingaan, bij gebrek aan tijd. Via WeChat blijven we met elkaar met elkaar verbonden, in de hoop elkaar of hier of in Xiamen opnieuw te treffen.

Samen met andere (Nederlandse) kunstenaars onder begeleiding van CEAC, bezochten we ICI, Institute for Creativity and Innovation, Xiamen University, waar ieder van ons een lezing verzorgde over eigen praktijk. Ook hier was er een feest van herkenning. Bijzonder te merken dat vrienden van toen werken op deze universiteit, dat de professor die me destijds uitnodigde voor een gastles, nu de Dean van dit instituut is. Wellicht ligt hier in de toekomst een kans om gast(les) te geven.

Dehua werd bezocht, de porseleinstad, 3 uur rijden landinwaarts, waar Blanc de Chine (wit porselein) wordt geproduceerd. Ik fotografeerde lege fabriekshallen; ovens en productieplaatsen verlaten, want de jongeren trekken er weg. Dat je ook hier zo dicht bij de bron kan komen, is inspirerend. Samenwerkingen zijn mogelijk. Een gek plan, lijkt hier makkelijker werkelijkheid te kunnen worden. De fabrieksmedewerkers verstaan hun vak. Het is fascinerend om te zien het maakt me nederig.

Er werd heerlijk gegeten; vrienden brachten lunch, of we aten met kunstenaars en curatoren samen. 's Avonds at ik geregeld bij ze thuis. De warme ontvangst bij hen die ik 12 jaar geleden ontmoette heeft me ontroerd.

Daar ik in 2012 in de hoogte keek, me liet overdonderen door de vele woontorens, zocht ik nu naar ruimte, naar het niets, naar de aarde. Ik denk dat ik onbewust heb gezocht naar de verstillings in de drukte. Ik vond ze in gedetailleerd houtsnijwerk in de Nan Putuo Tempel, tijdens wandelingen door de kleinste straatjes, in verborgen hoeken van de Botanische tuin. Wandelingen met vrienden die geen Engels spreken, bracht me terug in een vertraging van het gesprek. Een gesprek werd tot de essentie gereduceerd, en verder waren we gewoon, in elkaars gezelschap, en in gedachten. Hoe deze ervaringen zich vertalen naar beeldend werk, weet ik nog niet. Daarvoor moet het eerst landen.

De sculptuur die ik maakte, blijft in China, en wordt na de expositie weer tot zand vermalen. Het is geen optie het beeld te verschepen, noch te verplaatsen. De rauwe ongebakken klei overleeft dit niet. Tot verdriet van de organisatie, die het graag in hun eigen galerie wilde tentoonstellen. 'Dan misschien een solo, volgend jaar?' werd me gevraagd. Daar kijk ik naar uit.

In 12 jaar tijd is Xiamen enorm veranderd, qua uiterlijk. Er wordt continue overal gebouwd, de oude haven lijkt verpest door toeristische eterijtjes, je moet iets dieper graven om het authentieke China te zien. Maar de stad van binnen, de mensen, zijn hetzelfde gebleven. 3 weken voelde als 6. 'China vraagt je terug' werd me eerder gezegd. Zo was het, en zo zal het hoogstwaarschijnlijk wéér zijn.

